

**MARIJAMPOLĖS SAV. LIUDVINAVO KAZIO BORUTOS GIMNAZIJOS
MOKINIŲ APŽIŪROS DĖL ASMENS HIGIENOS TVARKA**

PROJEKTAS

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Liudvinavo Kazio Borutos gimnazija (toliau – Mokykla) vadovaujasi Mokinių apžiūros dėl asmens higienos tvarka (toliau – Tvarka), kuri reglamentuoja Gimnazijos darbuotojų veiksmus organizuojant profilaktinę mokinių apžiūrą dėl asmens higienos.

2. Tvarkos tikslas – užkirsti kelią užkrečiamųjų ligų (pedikuliozės, niežų ir kt.) plitimui Gimnazijoje.

3. Tvarkoje naudojamos sąvokos ir apibrėžimai:

3.1. **Asmens higiena** – atskira higienos dalis, kuri tiria kūno, drabužių, avalynės priežiūrą, buitines bei aplinkos sąlygas ir nustato normas bei taisykles, atitinkančias asmens amžiaus anatomines fiziologines savybes, padedančias išsaugoti sveikatą ir sudaryti higieninio elgesio įpročius.

3.2. **Žmonių užkrečiamosios (infekcinės ir parazitinės) ligos** – tai užkrečiamųjų ligų sukėlėjų ir jų toksinų sukeltos žmogaus ligos, kuriomis apsikrečiama nuo žmonių (ligonio ar užkrečiamųjų ligų sukėlėjo nešiotojo), gyvūnų ar vabzdžių arba per aplinkos veiksnius.

3.3. **Pedikuliozė (utėlėtumas)** – tai užsikrėtimas utėlėmis. Pedikuliozės sukėlėjai: galvinė utėlė, parazituoianti žmogaus galvos plaukuose, drabužinė utėlė, parazituoianti žmogaus drabužiuose. Visų rūšių utėlės maitinasi žmogaus krauju, sudeda kiaušinius (glindas), kuriuos priklįuoja prie plauko arti odos. Utėlės nešokinėja, bet greitai bėgioja.

3.4. **Niežai** – odos liga, kurią sukelia smulkios niežinės erkės. Užsikrečia žmogus nuo žmogaus glaudaus kontakto metu bei naudodamasis sergančiojo asmeninėmis kūno priežiūros priemonėmis.

4. Tvarka parengta atsižvelgiant į mokinių poreikius ir vadovaujantis:

4.1. Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu.

4.2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-1035/ĮSAK-2680 „Dėl Visuomenės sveikatos priežiūros mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4.3. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro parengtomis metodinėmis rekomendacijomis „Pedikuliozės profilaktika ir kontrolė“ (2015).

4.4. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro parengtomis metodinėmis rekomendacijomis „Niežų prevencija ir kontrolė“ (2015 m.).

4.5. Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro ir MB „Audito projektai“ parengtomis metodinėmis rekomendacijomis „Sveikatos priežiūrą mokyklose vykdančių visuomenės sveikatos specialistų funkcijų, vykdomų pagal visuomenės sveikatos priežiūros mokykloje tvarkos aprašą, metodinės rekomendacijos“ (2020).

4.6. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“.

4.7. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“.

4.8. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. balandžio 7 d. Nr. V-326 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“.

4.9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. 278 „Dėl Pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų, dėl kurių ligoniai, asmenys, įtariami, kad serga pavojingomis ar ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, asmenys, turėję sąlytį, ar šių ligų sukėlėjų nešiotojai turi būti hospitalizuojami, izoliuojami, tiriami ir (ar) gydomi privalomai, sąrašo patvirtinimo“.

II SKYRIUS

MOKINIŲ APŽIŪROS DĖL ASMENS HIGIENOS ORGANIZAVIMAS

5. Tėvai (globėjai, rūpintojai), pasirašydami dvišalę ugdymo sutartį su Gimnazija, patvirtina sutikimą dėl mokinio asmens higienos apžiūros Gimnazijoje.

6. Visų mokinių, ugdomų pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio (iki 8 klasės) ugdymo programas, apžiūrą dėl asmens higienos atlikti rekomenduojama po vasaros atostogų ir pagal epidemiologines reikmes. I-IV G. klasių mokiniams asmens higienos tikrinimas atliekamas tik pagal epidemiologines reikmes.

7. Apžiūrą atlieka visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas sveikatos priežiūrą gimnazijoje (toliau – VSS), savo darbo metu.

8. Prieš kiekvieną patikrinimą mokiniai informuojami apie tai, kas bus daroma ir kodėl tai reikia daryti.

9. Apžiūra atliekama sveikatos priežiūros kabinete ar kitoje atskiroje patalpoje, kurioje yra vandens ir muilo.

10. Tikrinimo metu turi būti imamas visų priemonių, apsaugančių mokinius nuo viešo izoliavimo, pažeminimo ir kitų neigiamų pasekmių (pokalbiai korektiški, konfidencialūs).

11. Jei apžiūros metu nustatoma, kad mokinys gali būti užsikrėtęs pedikulioze ar niežais, po atlikto grupės/klasės patikrinimo VSS susisieikia su mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais) telefonu ir:

11.1. informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) apie apžiūros rezultatus;

11.2. įtariant pedikuliozę ar niežus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokiniui kviečia atvykti jį pasiimti (privaloma). Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokinys, jam įtariant pedikuliozę, gali likti Gimnazijoje iki pamokų pabaigos. Įtariant niežus – išleidžiamas į namus, gavus tėvų (globėjų, rūpintojų) sutikimą);

11.3. rekomenduoja susisiekti su gydytoju dėl diagnozės nustatymo ir gydymo paskyrimo, taikyti šeimoje pedikuliozės ar niežų prevencines priemones;

11.4. informuoja, kad mokinys į Mokyklą gali sugrįžti tik tada, kai yra visiškai išgydytas.

12. VSS užpildo Pranešimo apie apžiūrą dėl asmens higienos formą (toliau – Pranešimas) (1 priedas), kurią kartu su atitinkamomis atmintinėmis apie pedikuliozę (2 priedas) ar niežus (3 priedas) pateikia į Gimnaziją atvykusiems tėvams (globėjams, rūpintojams) arba įduoda mokiniui, kad perduotų tėvams (globėjams, rūpintojams).

13. Mokinys iki kol atvyks tėvai (globėjai, rūpintojai) gali likti Gimnazijoje ir neturi būti tuoj pat atskirtas nuo kitų mokinių, išskyrus įtariant niežų atvejį.

14. Mokinys į Gimnaziją gali sugrįžti tik tada, kai yra visiškai išgydytas. Tėvai (globėjai, rūpintojai) arba pats mokinys, jam sugrįžus į Gimnaziją, turi grąžinti užpildytą Pranešimo šaknelę VSS.

15. Mokiniui grįžus į Gimnaziją VSS savo darbo metu jam atlieka pakartotinį asmens higienos patikrinimą dėl taikyto pedikuliozės ar niežų gydymo kokybės.

16. Jei pakartotinio patikrinimo metu mokiniui nustatomas galimas pedikuliozės ar niežų atvejis, VSS informuoja apie tai tėvus (globėjus, rūpintojus) telefonu ir raštu bei rekomenduoja pakartotinai kreiptis į gydytoją.

17. Jeigu mokiniui nustačius galimą užsikrėtimo pedikulioze ar niežais atvejį, tėvai (globėjai, rūpintojai) atsisako gydyti savo vaiką ir piktybiškai nereaguoja į VSS pranešimus, VSS raštu informuoja Gimnazijos direktorių ar jo įgaliotą atstovą arba socialinį pedagogą ir kviečia bendradarbiauti sprendžiant iškilusią problemą siekiant užkirsti kelią pedikuliozės ar niežų plitimui Gimnazijoje.

18. Jeigu mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) ir toliau nereaguoja į Gimnazijos reikalavimus taikyti pedikuliozės ar niežų gydymą, organizuojamas Gimnazijos vaiko gerovės komisijos posėdis, kuriame svarstomas galimos mokinio nepriežiūros atvejis ir apie tai informuojamas savivaldybės tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorium.

19. Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui informavus Gimnaziją apie užkrečiamų ligų (pedikuliozės, niežų ir kt.) atvejį ar (ir) protrūkį arba VSS nustačius galimą užsikrėtimą pedikulioze ar niežais, atsižvelgiant į jo rekomendacijas, Gimnazija organizuoja:

19.1. patalpų, įrenginių, žaislų, inventoriaus valymą ir dezinfekciją bei užsikrėtusiojo patalynės užvalkalų ir rankšluosčių skalbimą pagal specialistų, vykdančių užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą ir kontrolę, nurodymus;

19.2. bendruomenės narių informavimą raštu apie užkrečiamosios ligos profilaktikos priemonių taikymą (pvz., profilaktiškai pasitikrinti/patikrinti mokinių ir (ar) kitus šeimos narius dėl pedikuliozės ir esant poreikiui taikyti kitas prevencijos priemones);

19.3. užkrečiamųjų ligų profilaktikai skirtus mokomuosius užsiėmimus ir renginius.

20. Mokinių apžiūros dėl asmens higienos apibendrintus duomenis (nenurodant mokinių asmens duomenų) VSS nerečiau kaip kartą per metus susipažinimui pasirašytinai pateikia Gimnazijos direktoriui ar jo įgaliotam atstovui.

III. SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Tvarkoje nurodytus veiksmus privaloma vykdyti visiems Tvarkoje nurodytiems darbuotojams, mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams).

22. Mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo laikytis VSS ir Gimnazijos reikalavimų, kuriais siekiama užkirsti kelią užkrečiamųjų ligų plitimo rizikai.

23. Gimnazijos pedagogai, iš bendruomenės narių gavę informaciją apie užkrečiamosios ligos (pedikuliozės, niežų ir kt.) atvejį, apie tai privalo informuoti VSS.

24. Informacija apie mokinius, kuriems apžiūrų metu įtariama pedikuliozė ar niežai, turi būti disponuojama tiek, kiek reikalinga mokinio teisei būti sveikam užtikrinti, tačiau nepažeidžiant jo teisės į privatų gyvenimą, asmens neliečiamybę, todėl ši informacija gali būti teikiama tik Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Liudvinavo Kazio Borutos gimnazijos
Mokinių apžiūros dėl asmens higienos tvarkos
1 priedas

(Pranešimo apie apžiūrą dėl asmens higienos forma)

Gerbiami tėvai (globėjai, rūpintojai),

Informuojame, kad atlikus Jūsų sūnui/dukrai/globalotiniui(-ei) _____
_____ asmens higienos patikrą, buvo rasta glindų/utėlių/niežų (pabraukti).
Tačiau tai dar nereiškia, kad Jūsų namuose nesilaikoma higienos reikalavimų.

**Prašome kreiptis į šeimos gydytoją dėl diagnozės patvirtinimo ir gydymo
paskyrimo, taip pat šeimoje taikyti atitinkamas pedikuliozės/niežų (pabraukti) prevencines
priemonės pagal pateiktą atmintinę.**

Į mokyklą Jūsų vaikas gali sugrįžti tik tada, kai yra visiškai išgydytas.

Jei iškilo klausimų, skambinkite telefonu _____

Dėkojame.

Pranešė _____

(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

***Prašome užpildyti, pasirašyti ir grąžinti šią dalį visuomenės sveikatos specialistui, vykdančiam
sveikatos priežiūrą mokykloje:***

Mokinio vardas, pavardė, _____

Panaudotos priemonės pavadinimas _____

Data, kada mokinys grįžo į mokyklą _____

Vieno iš tėvų (globėjų, rūpintojų) parašas _____

ATMINTINĖ APIE PEDIKULIOZĘ IR PREVENCINES PRIEMONES

Kas yra galvos utėlės?

Galvos utėlės yra maži pilkai rudos spalvos vabzdžiai, sezamo sėklos dydžio, gyvena žmonių plaukuose ir maitinasi žmogaus krauju. Utėlės deda mažus, baltus, ovalo formos kiaušinius ir juos priklįjuoja prie plauko, arti šaknies. Gyvą galvos utėlę sunku pamatyti, bet atidžiai apžiūrint plaukus gerai matomi kiaušiniai (glindos). Utėlių kiaušinių ir gyvų utėlių dažniausiai randama plaukuose už ausų, kaktos ir pakaušio srityje. Pirmasis užsikrėtimo utėlėmis ženklas yra galvos niežulys, kuris atsiranda dėl galvos utėlių įkandimo.

Kaip užsikrečiama galvos utėlėmis?

Galvos utėlėmis dažniausiai užsikrečia ikimokyklinio ir pradinės mokyklos amžiaus vaikai. Vaikai užsikrečia utėlėmis nuo kitų vaikų per artimą kontaktą (galva su galva), žaisdami, sportuodami ar pogulio metu. Galvos utėlės gali plisti dalijantis su utėlėmis užsikrėtusiu vaiku šukomis, kepurėmis ar mokyklos spintele. Jūs negalite platinti utėlių kiaušinių, tik gyvas utėles. Galvos utėlės neplatina ligų.

Bet kuris vaikas gali užsikrėsti galvos utėlėmis. Nesvarbu, kur jis gyvena, kurią mokyklą lanko, berniukas ar mergaitė, juodaodis, baltaodis ar rudaodis. Tai nereiškia, kad vaikas serga arba nešvarus. Tai tikrai nereiškia, kad jis turi neprižiūrinčius tėvus. Vaikai užsikrečia galvos utėlėmis gana dažnai, daugybė vaikų užsikrečia bent kartą per metus.

Kaip atsikratyti galvos utėlių?

Naudokite pedikuliocidus, kuriuos rekomenduoja gydytojas ar vaistininkas. Tiksliai vadovaukitės nurodymais ant pakuotės. Pašalinkite kaip galima daugiau kiaušinių specialiomis šukomis. Mirkykite šukas ir šepečius 5–10 minučių utėlių naikinimo šampūne arba 1 valandą karštame 60°C temperatūros vandenyje. Paklodes, užvalkalus ir kitą patalynę skalbimo mašinoje skalbkite kiek įmanoma karštesniame vandenyje. Neskalbiamus daiktus sudėkite į plastikinį maišelį ir laikykite 1 savaitę. Kruopščiai išsiurbkite minkštus baldus, kilimus ir čiužinius. Naudokite pedikuliocidus antrą kartą, praėjus 7–10 dienų po pirmojo gydymo (arba vadovaukitės produkto gamintojo rekomendacija). Plaukų kirpti nebūtina.

Kaip neužsikrėsti utėlėmis pakartotinai?

1. Išmokykite šeimos narius atpažinti utėlių kiaušinius, žinokite, kaip utėlės plinta, reguliariai tikrinkite kiekvieno asmens plaukus.
2. Radę utėlių, kruopščiai atlikite rekomenduojamą gydymą. Praneškite apie tai mokyklai, kuri gali patikrinti glaudžius ryšius turėjusius asmenis ir užkirsti kelią ligos plitimui mokykloje.
3. Priminkite vaikams, kad jie nesikeistų šukomis, šepečiais, plaukų priežiūros priedais, ausinėmis, kepurėmis, drabužiais, patalyne, paltais ir kt.
4. Paprašykite mokytojos, kad kiekvienas klasės/grupės vaikas mokykloje turėtų atskirą vietą striukei, kepurei ir kitiems asmeniniams daiktams laikyti.

Atmintinė parengta pagal Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro metodines rekomendacijas „Pedikuliozės profilaktika ir kontrolė“.

ATMINTINĖ APIE NIEŽUS IR PREVENCINES PRIEMONES

Kas yra niežai?

Niežai yra odos liga, kurią sukelia niežinė erkė. Patelė įsigraužia į viršutinį odos sluoksnį. Urvas primena tunelį, kuriame niežinė erkė sudeda kiaušinius ir tuština. Pagrindinis niežų požymis – stiprus niežėjimas. Dažniausiai niežėjimas pasireiškia vakare ir naktį. Erkė gali išplisti viso kūno odoje, bet paprastai pakenkia rankų, riešų, alkūnių, krūtinės, pažastų, juosmens ir kirkšnių odą. Asmenys, kurie niekada nebuvo užsikrėtę niežais, pirmuosius požymius pastebi praėjus 4–6 savaitėms nuo sąlyčio su sergančiuoju niežais. Pakartotinai niežais užsikrėtę asmenys pirmuosius požymius gali pajusti daug greičiau, t. y. 1–7 dieną po užsikrėtimo.

Kaip užsikrečiama niežais?

Niežais gali užsikrėsti kiekvienas. Dažniausiai serga 0–17 metų amžiaus žmonių grupė (apytiksliai pusė visų sirgusiųjų). Daugiausia atvejų registruojama rudenį ir žiemą, mažiausiai – vasarą. Niežinė erkė plinta nuo žmogaus ant žmogaus tiesioginio jų odos kontakto metu arba dalijantis lovos skalbiniais, drabužiais ir kt. asmens higienos reikmenimis su žmogumi, sergančiu niežais. Sergantis asmuo gali platinti niežines erkes nuo užsikrėtimo momento iki sėkmingo gydymo pabaigos. Niežais užsikrėsti galima pakartotinai.

Kaip gydoma?

Vaistus skiria gydytojas. Tiksliai vadovaukitės nurodymais ant pakuotės. Sergantysis atskiriamas nuo kolektyvo gydymo laikotarpiu. Prieš vaistų vartojimą, pirmiausia sergantysis išmaudomas su muilu ir šiltu vandeniu. Tada tepamas kremas plonu sluoksniu nuo galvos plaukų linijos iki kojų pėdų, nepaliekant neišteptų odos raukšlių, vidinių odos paviršių ir genitalijų. Netepti vaistų arti akių ir burnos. Jei vaistai nuplaunami plaunant rankas, pasinaudojus tualetu ir pan., vaistais įtrinti reikėtų nuplautos vietas pakartotinai. Rankų ir kojų pirštų nagai prieš vartojant vaistus turi būti nukarpomi ir vaistai įterpiami po nagais. Sergantis niežais asmuo namuose turi turėti asmeninį rankšluostį, lovos skalbinius ir atskirą nuo kitų šeimos narių miegamą vietą. Privalo laikytis asmens higienos taisyklių: laiku maudytis, keisti apatinius drabužius, naudotis individualiais kūno priežiūros reikmenimis.

Ligonio drabužiai, patalynės užvalkalai, naudoti 4 dienos iki gydymo, skalbiami karštame vandenyje ir džiovinami mažiausiai 60°C temperatūroje arba virinami 1–2 proc. sodos tirpale ar su skalbimo priemonėmis 10 min. nuo užvirimo. Neskalbiami daiktai sudedami į plastikinį maišelį ir laikomi 4 dienas. Minkšti baldai, kilimai siurbiami dulkių siurbliu, o dulkių siurblio maišas (turinys) dedamas į plastikinį maišą ir šalinamas su atliekomis. Plastikiniai, metaliniai ar mediniai paviršiai šluostomi 1–2 proc. sodos tirpalu. Valant ligonio kambarį ypač kruopščiai šluostomi dažniausiai liečiami daiktai (durų rankenos, krėslų atramos). Žaislai plaunami karštame vandenyje su muilu. Minkšti žaislai 20 min. džiovinami mažiausiai 60°C temperatūroje.

Kaip apsisaugoti nuo niežų plitimo?

1. Bendrųjų higienos taisyklių laikymasis.
2. Asmuo, užsikrėtęs niežais, taip pat šeimos nariai ir kiti asmenys, turėję su sergančiuoju tiesioginį odos sąlytį, turėtų būti apžiūrėti gydytojo ir pradėtas gydymas. Praneškite apie tai mokyklai, kuri gali patikrinti glaudžius ryšius turėjusius asmenis ir užkirsti kelią ligos plitimui mokykloje.
3. Griežtas gydymo kurso laikymasis – kuo mažesnės komplikacijos ir greitesnis pasveikimas.

Atmintinė parengta pagal Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro metodines rekomendacijas „Niežų prevencija ir kontrolė“.